

Deres ref.: 22/2695

Oslo, 01.08.2022

Høringsvar – skattlegging av privat konsum i selskap

Innledning

Vi viser til departementets høringsnotat av 9. mai 2022, hvor det foreslås særregler for skattlegging av privat konsum i selskap.

Ifølge skattemyndighetene skjer det store skatteunndragelser ved at eiere av aksjeselskap mv. bruker selskapets eiendeler privat, uten at eierne i tilstrekkelig grad skattlegges for bruken. Finansdepartementet foreslår derfor regelendringer som vil innebære en vesentlig innstramming i beskatningen. Etter forslaget vil selskap og eier sjablongbeskattes for eiers disposisjonsrett til selskapets bolig- og fritidseiendom, båt, fly og helikopter, i prinsippet uavhengig av om eier faktisk har brukt eiendelene privat.

Skattebetalerforeningen mener det er avgjørende for en velfungerende fritaksmetode og aksjonærmodell, at eierne skattlegges for faktisk privat konsum i selskapet. Det er nærliggende å anta at dette ikke skjer i tilstrekkelig grad i dag, kanskje særlig fordi det i mange tilfeller er krevende for skattemyndighetene å avdekke privat bruk.

Vi er på denne bakgrunn positive til regelendringer som kan hindre ubeskattet privat konsum i selskap. Det er likevel flere grunner til at vi ikke kan støtte det fremlagte forslaget til regelendringer, slik det nå foreligger.

Helt overordnet må en skjerping av reglene utformes på en måte som ivaretar den enkeltes rettssikkerhet på en akseptabel måte, og slik at endringene ikke ødelegger for helt ordinær virksomhet i berørte bransjer. Slik vi ser det feiler det fremlagte forslaget på begge punkter.

Forslaget er uklart og tilsynelatende svært vidtgående. Det er for eksempel uklart i hvilke tilfeller sjablongbeskatningen skal inntre. Hvis det er ment at eier skal sjablongbeskattes fullt ut for en disposisjonsrett, og bare få fradrag for perioder objektet faktisk har blitt benyttet direkte i inntektsskapende aktivitet, vil det bety en helt uakseptabel skatterisiko i berørte virksomheter.

Videre er de foreslåtte nivåene på sjablongbeskatningen etter vårt syn helt urealistisk høye, og svært mye høyere enn behovet tilsier.

Slik vi ser det fremstår forslaget også uferdig og mangelfullt utredet. Det er for eksempel lite problematisert og utredet hva reglene faktisk vil bety for helt ordinær virksomhet i ulike bransjer, og det må være helt selvsagt at det nedfelles et unntak for eiendeler som utelukkende brukes i inntektsgivende aktivitet (selv om eiendelene ikke er i bruk hver dag hele året). Dette siste er noe

departementet «har vurdert», men synes usikker på om det er behov for. Det er betenkelig at departementet overlater til høringsinstansene å gi innspill til om det er behov for en så sentral unntaksregel, og hvordan den i så fall kan utformes – ikke minst når skattyter risikerer en svært inngripende sjablongbeskatning med snudd bevisbyrde.

I det følgende kommenterer vi nærmere enkelte deler av det fremlagte forslaget.

Skattlegging av disposisjonsrett, uavhengig av faktisk bruk

Departementet foreslår at eier skal anses å ha hatt disposisjonsrett til selskapets bolig- og fritidseiendom, båt, fly og helikopter hele året. Det er den beregnede verdien av disposisjonsretten som er skattepliktig, og det er uten betydning for skattleggingen om eier faktisk har benyttet formuesobjektet privat. Perioder hvor det dokumenteres at formuesobjektet er benyttet i selskapets inntektsgivende aktivitet, medregnes ikke.

Et sentralt punkt i behovet for regelendringer synes å være at det er vanskelig for skattemyndighetene å sannsynliggjøre at eier faktisk har benyttet selskapets eiendel privat (selv om også en ren disposisjonsrett visstnok har vært trukket inn i noen saker).

Vi ser at det er behov for endrede regler, hvor en disposisjonsrett i større grad kan trekkes inn på selvstendig grunnlag. En slik regel må imidlertid avgrenses på en fornuftig måte. Det er klart ikke tilstrekkelig at perioder hvor det dokumenteres at formuesobjektet direkte er benyttet i selskapets inntektsgivende aktivitet ikke medregnes.

På dette punktet er det for øvrig noe vanskelig å forstå hvor langt forslaget rekker. Tilsynelatende tyder eksemplene på side 23 i høringsnotatet (hvor for eksempel en båt er leid ut i 10 uker, noe som innebærer at eier skattlegges for de resterende 42 uker), at eiendelen må være direkte benyttet i selskapets inntektsgivende aktivitet for at perioden ikke skal medregnes. Dette vil i så fall i praksis gjøre det umulig å drive med utleie av hytter, båter mv. gjennom berørte selskap, og er en forståelse som klart nok ikke bør legges til grunn.

Videre foreslås det at den sjablongberegnete fordelen ikke skal reduseres selv om eiendelen av ulike årsaker faktisk ikke har vært til disposisjon for eier. Som eksempler nevnes i høringsnotatet at en fritidseiendom er under rehabilitering eller at en båt er på verksted eller i opplag.

Departementet foreslår også at skattyter (selskap og eier) har bevisbyrden for at formuesobjektet er benyttet i selskapets inntektsgivende aktivitet, ettersom skattyter er nærmest til å dokumentere bruken av formuesobjektet i den inntektsgivende aktiviteten.

Forslaget går samlet sett svært langt i å ansvarliggjøre eier når selskapet eier formuesobjekter som faller inn under spesialregelen om privat konsum. En svakhet ved høringsnotatet er etter vårt syn at regelendringene i liten grad er belyst med eksempler. Et par eksempler kan vise uklarhetene i forslaget, og hvor langt det tilsynelatende går:

Eksempel

A eier selskapet RIB AS. Selskapet eier en RIB med plass til ti personer, som leies ut med fører. Båten ble kjøpt for 1,5 millioner kroner. I sesongen har de mange turer per dag og tjener gode penger. Utenfor sesong er det imidlertid lite å gjøre, og båten blir til sammen leid ut 150 dager i året.

Vil det her være skatteplikt for eier hvis han overhodet ikke har benyttet båten privat, selv om han i kraft av å være eier av selskapet i og for seg har hatt disposisjonsrett til båten? Med skjerpede beviskrav, hvordan skal eier bevise at han ikke har benyttet båten privat?

Hva hvis eier har benyttet båten én dag privat? Er det rimelig at det utløser full fordelsbeskatning? Til og med for perioden utenfor sesong, når båten er i vinteropplag? Én dags bruk vil da påføre eier og selskap en beregnet inntekt på mer enn 900.000 kroner.

Også et eksempel med utleie av fritidsboliger kan belyse forslaget og dets virkninger:

Eksempel

B eier Hytteutleie AS, som eier ti hytter som leies ut i markedet så mye som mulig. B har egen hytte, og bruker ingen av utleiehyttene. I påsken var imidlertid hans egen hytte ubeboelig pga. vannlekkasje. En av utleiehyttene ble avbestilt i siste liten, og B leide hytta på samme vilkår, dvs. for kr 30.000 for påsken. Denne hytta var til sammen leid ut 36 uker det året. Hytta har en verdi på 5 millioner kroner.

Ville det her vært skatteplikt hvis B overhodet ikke hadde brukt noen av hyttene privat, selv om han i kraft av å være eier av selskapet i og for seg har hatt disposisjonsrett til alle hyttene i perioder de ikke har vært utleid? Med skjerpede beviskrav, hvordan skulle B i så fall ha bevist at han ikke hadde benyttet hyttene privat?

B har altså benyttet den ene hytta i en uke. Vil det utløse full fordelsbeskatning for bare den hytta han benyttet, eller for alle hyttene? Vil det utløse full fordelsbeskatning bare det ene året, eller påvirker den faktiske bruken vurderingen også for andre år? Er det rimelig at leie til markedspris utløser full fordelsbeskatning (en inntektsføring på 370.000 kroner i selskapet og for aksjonær per hytte per år)?

Eksemplene belyser de faktiske virkningene av forslaget, og tydeliggjør hvilke følger en slik regelendring faktisk kan få. Samlet sett går forslaget etter vårt syn klart for langt. Det synes som om departementet har tatt lite hensyn til helt ordinær virksomhet i berørte bransjer ved utforming av forslaget. Selv om selve disposisjonsretten i større grad bør kunne trekkes inn, må dette kunne gjøres på en måte som ikke utsetter helt legitime og ønskede næringer for en uakseptabel skatterisiko.

Nivået på sjablongbeskatningen

Departementet foreslår at for bolig- og fritidseiendom skal inntektsføringen utgjøre 0,5 prosent for hver uke eiendommen har stått til eiers disposisjon. For båt, fly og helikopter er nivået 2 prosent per uke. Grunnlaget er i begge tilfeller det høyeste beløpet av omsetningsverdi eller anskaffelseskostnad tillagt påkostninger. For eier skal beregnet inntekt skattlegges som utbytte, mens den skal uttaksbeskattes (inntektsføres) i selskapet.

Slik vi ser det er de foreslåtte sjablonger klart for høye, og svært mye høyere enn behovet tilsier.

Departementet fremholder at de ønsker at regelen skal virke som en «stoppregel», altså en regel som vil avholde eiere fra å ha slike eiendeler i selskapene sine. Slik vi ser det er dette et uheldig utgangspunkt for en fornuftig utforming av regelverket, fordi det gjør det svært risikabelt å drive virksomhet i berørte næringer og fordi det blir økonomisk helt ødeleggende å trå feil.

Poenget med en spesialregel må være å gi skattemyndighetene bedre verktøy til å fange opp ubeskattet forbruk, men regelen bør ikke gå lenger enn formålet tilsier. Vi tror de viktigste faktorene er at en på en eller annen måte trekker inn disposisjonsretten i større grad enn i dag, og gjerne beskatter etter en sjablong. Vi kan imidlertid ikke se at det er behov for å sette sjablongen høyere enn en omtrentlig omsetningsverdi. En ting er at det i dag er vanskelig for skattemyndighetene å påvise faktisk bruk av en eiendel, men det må være mulig å fange opp om det er slike eiendeler i selskapet.

Fordeling av inntekt når det er flere eiere

Hvis det er flere eiere som oppfyller eier- og kontrollkravet, foreslår departementet at den skattepliktige fordelingen fordeles likt mellom eierne, uavhengig av eierandel.

Det er ikke gitt at nærstående eiere har sammenfallende synspunkter om privat bruk av selskapets eiendeler, og departementets forslag vil lett føre til helt urimelige resultater, særlig for eiere med lav eierbrøk. For en nærstående eier uten bestemmende innflytelse, og uten reell disposisjonsrett over selskapets eiendeler, vil det være helt urimelig å bli skattlagt for hovedeiers disposisjonsrett eller private bruk. Dette vil selvfølgelig gjelde i særlig grad hvis den skattepliktige fordelingen fordeles likt mellom eierne, men selv en fordeling etter eierbrøk vil i mange tilfeller være helt urimelig.

Forslagets betydning for skattyters rettssikkerhet

Vi har forståelse for at departementet fremmer regler som søker å fange opp ubeskattet privat forbruk i selskaper. Når vi ser på den samlede virkningen av forslaget ser vi imidlertid betydelige problemer, også sett opp i mot skattyternes rettssikkerhet.

I utgangspunktet er det naturlig at skattereglene fanger opp til beskatning faktisk inntekt og faktisk formue. Her foreslås det regler som avviker svært mye fra dette utgangspunktet. De skjerpede materielle reglene (nivået på sjablongbeskatningen og hva som utløser sjablongbeskatningen) foreslås kombinert med en snudd bevisregel, slik at det er skattyter som har bevisbyrden for at han ikke faller inn under reglene.

Samlet sett vurderer vi det slik at regelendringen klart vil svekke skattyters rettssikkerhet. Skattyter kan komme i skade for å bryte skattereglene, uten at dette er bevisst. En beskatning etter forslaget vil da være helt urimelig, og samtidig økonomisk helt ødeleggende for eier og selskap:

Eksempel

Selskap A er heleid av person B. Selskapet kjøpte i 2010 en bedriftshytte, som er svært populær blant de ansatte. Hytta har en verdi på 5 millioner kroner. Da selskapet kjøpte hytta var de 15 ansatte, men på grunn av et vanskelig marked har de gradvis blitt færre ansatte, og fra 2022 er de bare åtte ansatte igjen. Selskapet får i 2028 bokettersyn for årene 2023 til 2027. Skattekontoret påpeker da at selskapet fra 2022 har hatt for få ansatte til å ha en bedriftshytte, og at reglene om privat konsum i selskap da kommer til anvendelse. Selskapet får et inntektspåslag på til sammen 6,5 millioner kroner for årene 2023 til 2027, og eier utbyttebeskattes for et tilsvarende beløp. Skattekontoret finner også at det er grunnlag for å ilegge tilleggs skatt med 20 prosent av unndratt skatt, både for selskap og aksjonær.

Eksempel

Selskap C er heleid av person D, som også jobber fulltid i selskapet. D bor i Oslo sammen med sin familie, men arbeider for selskap C i Bergen. Selskapet kjøpte i 2015 en leilighet i Bergen, som D vederlagsfritt benytter som pendlerbolig. Leiligheten har en verdi på 5 millioner kroner. I 2027 blir

skattefastsettelsen til D tatt opp til kontroll. Skattekontoret påpeker at D ikke kan regnes som pendler, siden familien hele tiden har leid ut en uselvstendig hybel i deres leilighet i Oslo. Etter skattekontorets syn har D derfor ikke merkostnader ved sin pendling¹, og kan ikke innrømmes fri pendlerbolig av sin arbeidsgiver. Siden D har hatt disposisjonsrett til boligen i Bergen, kommer reglene om privat konsum i selskap til anvendelse. Selskapet får et inntektspåslag på til sammen 6,5 millioner kroner for årene 2023 til 2027, og eier utbyttebeskattes for et tilsvarende beløp. Skattekontoret finner også at det er grunnlag for å ilegge tilleggsskatt med 20 prosent av unndratt skatt, både for selskap og aksjonær.

Skattereglene er kompliserte, og det er ikke urealistisk at slike situasjoner kan oppstå. Eksemplene tydeliggjør hvor store følger de foreslåtte endringer faktisk kan få. Også et mer ordinært eksempel illustrerer at forslaget går svært langt:

Eksempel

*E eier Bolig AS. Es bror F leier selskapets bolig, som har en markedsverdi på 5 millioner kroner. F betaler markedsleie på 25.000 kroner i måneden til sin brors selskap. Skattepliktig fordel for selskapet og E blir 1 million kroner (kr 5 mill. * 0,26 – kr 300.000). I tillegg kommer eventuell tilleggsskatt, hvis beløpene ikke fremkommer av skattemeldingen.*

Vi tror ikke det nødvendigvis vil ringe noen varselklokker hos den jevne skattyter ved for eksempel utleie til nærstående.

Vi har ikke tidligere sett et lovforslag som til de grader avviker mellom faktisk inntekt og skattepliktig inntekt. Den samlede virkningen av hva som utløser beskatningen, nivået på beskatningen og at skattyter har bevisbyrden, er en alvorlig trussel mot berørte skattyteres rettssikkerhet.

Avsluttende bemerkninger

Selv om vi har mange kritiske bemerkninger ovenfor, mener vi det er bra at departementet arbeider med regler for bedre å fange opp privat konsum i selskap. Forslaget som nå er lagt frem er imidlertid etter vårt syn ikke balansert, og vi oppfordrer derfor departementet til å utarbeide et nytt forslag, hvor skattemyndighetenes behov i større grad er balansert opp i mot skattyters rettssikkerhet. I dette arbeidet bør tankegangen om en «stopp-regel» kanskje revurderes – i hvert fall dersom virkningen er at man innfører en regel som er så streng at det er økonomisk helt ødeleggende å trå feil.

Et godt utgangspunkt for en skjerpet regel er at disposisjonsretten til selskapets eiendeler i større grad trekkes inn (her må en vurdere nærmere hvordan dette kan skje), men med klare unntak når en eiendel bare er benyttet i næring. Nivået på sjablongbeskatningen bør også i større grad være tilpasset markedsverdien av en leierett.

Det er også grunn til å se nærmere på de foreslåtte beviskravet, særlig når det kommer på toppen av andre inngripende endringer. Det må vurderes mer inngående hvilke konsekvenser et skjerpet beviskrav kan få for skattyter – i praksis kan det være svært vanskelig å bevise at en ikke har benyttet en eiendel.

¹ Dette er for øvrig en forståelse av regelverket vi ikke kan se det er grunnlag for, men som skattemyndighetene den siste tiden har fremholdt i saken om beskatning av pendlerboliger for stortingsrepresentanter.

Etter vårt syn bør departementet komme tilbake med et nytt forslag, som blir gjenstand for en full, fornyet høringsrunde. Under enhver omstendighet bør ikrafttredelse av endrede regler ikke skje fra 2023.

Med vennlig hilsen

Karine Ugland Virik
administrerende direktør

Rolf Lothe
fagsjef